

TANRI KORKUSU

FLEUR JAECCY

ÇEVİRİ: ŞEMSA GEZGİN

♥ can
çağdaş

FLEUR JAEGGY

TANRI
KORKUSU

Can Çağdaş

Tanrı Korkusu, Fleur Jaeggy

İtalyanca aslından çeviren: Şemsa Gezgin

La paura del cielo

İlk (bu çeviride kaynak alınan) baskı: Adelphi, 1994

© 1994, Adelphi Edizioni S.P.A., Milano

© 2024, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Temmuz 2024, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 3 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Didem Bayındır

Editör: Simge Konu

Düzeltili: Melis Oflas

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Melisa Matbaacılık Yayıncılık San ve Dış Tic. Ltd.

Maltepe Mah. Davutpaşa Çiftelhavuzlar Sk. No: 16 Acar San. Sit.

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 45099

ISBN 978-975-07-6383-0

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

FLEUR JAEGGY
TANRI
KORKUSU

ÖYKÜ

İtalyanca aslından çeviren

Şemsa Gezgin

♥can

Fleur Jaeggy'nin Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Disiplinli Güzel Günler, 2019

XX'in Erkek Kardeşim, 2020

FLEUR JAEGGY, 1940'ta Zürih'te doğdu. Eęitimini tamamladıktan sonra gç ettiği Roma'da, hayatını değiştirecek iki kişiyle, Ingeborg Bachmann ve Thomas Bernhard'la tanıştı. 1968'de Milano'da Adelphi Edizioni adlı yayınevinde çalışmaya başladı. 1989'da yayımlanan ve başyapıtları arasında yer alan *Disiplinli Güzel Günler* büyük başarı kazandı. 2002'de Viareggio dl'n alan yazarın 2003'te yayımlanan *Proleterka* adlı eseri, *Times Literary Supplement* tarafından yılın en iyi kitabı seçildi. Fransızca ve İngilizceden İtalyancaya eviriler de yapan Jaeggy, İtalyan müzisyen Franco Battiato'yla birlikte müzik alanında çalışmalar yapmaktadır. Halen İtalya'da yaşayan Jaeggy, İtalyan edebiyatçı ve yayıncı Roberto Calasso'yla evlidir.

ŞEMSA GEZGİN, İstanbul'da doğdu. İ Edebiyat Fakültesi İtalyan Dili ve Edebiyatı mezunu. 1984-1991 yılları arasında aynı bölümde araştırma görevlisi olarak, sonra Roma Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde oğretim görevlisi olarak çalıştı. 2008'de Italo Calvino'nun *Sen "Alo" Demeden önce* adlı yapıtının çevirisiyle *Dünya Kitap* dergisinin Yılın eviri Kitabı dl'n aldı. Yayıtlarını dilimize kazandırdığı başlıca yazarlar arasında Umberto Eco, Cesare Pavese, Alessandro Baricco, Maurizio Maggiani, Margaret Mazzantini, Ferzan zpetek sayılabilir. Ayrıca Orhan Pamuk'un, Oęuz Atay'ın ve Nedim Grsel'in bazı yapıtlarını İtalyancaya evirdi.

İçindekiler

Yazgısız	11
Bir Eş	17
Bedava Ev	29
Söz	37
Porzia	45
İkiz Kardeşler	57
Son Kibirlik	71

YAZGISIZ

Gerçekte ondan nefret ediyordu. Marie Anne bütün akşamüstü, gereğinden fazla budama işiyle uğraşmıştı. Kendini bir kaptırdı mı durmak bilmezdi. En çok da temizlik yapmayı severdi. Yağmur yağdığı için toprak yumuşamıştı, pis duruyordu. Evinin bahçesi bir avluydu, güneş toprağa işleyemiyor, avluyu çevreleyen sıcaklık duvarda kararsızca duruyordu. Bahçe küçücük bir yerdi. Rutubetliydi. Kışın beyaz, kirli beyazdı. İlkbaharda daha da kirli olurdu, soğuk ve küf o toprak parçasından bir türlü kopmak bilmezdi. Yazın kururdu bahçe. Zaman akıp gidiyordu. Marie Anne bahçede oturmuş, ayağıyla bebek arabasını duvara kadar itiyor, iple geri çekiyordu. Böylece küçük çocuk biraz hareket etmiş oluyordu. Bebek sersemlemiş bir halde çevresine bakınıyordu. Marie Anne, dünyaya geldiği anda nefret etmişti ondan. Yüz civarında yeni doğmuş bebeğin arasında belirmişti, üzerindeki etikette onun kızı olduğu yazılıydı. Normaldi. Kör değildi, iyi işitiyordu. Arkadaşı Johanna küçük çocuğu almak istemişti. Melezdi. “Eğer beğenmiyorsan, neden bana vermiyorsun?” demişti. Çok ısrar etmişti Johanna. Evlerinde çalıştığı patronları da –Johanna hizmetçilik yapıyordu– küçük çocuğu istemişlerdi. Eğer beğenmiyorsan bize emanet et onu. Evlat edinelim. Marie Anne,

Johanna'nın patronlarının güzel evine, güzel bahçesine, hoş ama rahat olmayan beyaz hasır koltuklarına bakakalmıştı. Çocuk odasını da göstermişlerdi. Bahçeye açılıyordu. Küçük yatak sanki kaymak ve çilekli dondurmadandı. Başka bir odada oyuncaklar vardı. Johanna'nın patronlarının ölen küçük kızlarının oyuncaklarıydı bunlar. Kimse bir daha dokunmamıştı onlara. Bazı akşamlar anne oyuncak atı sallardı. Ölülerin oyuncaklarıyla oynanmaz. Kocasını böyle söylüyordu. Sağduyulu bir insandı ama ölen kızının bebekleriyle o da oynamak isterdi. Oyuncak bebekler evlatlarını unutamayan o karıkocaya gülerlerdi. Hâlâ sağlamdılar. Küçük kız, yüzlerini parçalamaya, bir bacağını ya da bir kolunu koparmaya vakit bulamamıştı. Anne bu duruma üzülmüyordu: Kullanılmamış olmaları, onları yenilemesine de engel oluyordu. Prematüre oyuncaklar. Oyuncak bebeklerin gardırobu da yepyenyidi. Her şey düzgün bir şekilde yerleştirilmişti. Saçlar da öyle, kutularda yumuşak bir yığın küçük peruk vardı. Sarı, siyah, Johanna'ninkiler gibi kıvrıkcık saçlardı bunlar. Küçük kız onları hiç taramamıştı. Ama şimdi, altın saçlı deniz kızı Loreley gibi, küçücük mezarında belki de tariyordu. Evin hanımı kendine işte bu soruyu soruyordu. Ama eşi bunun imkânsız olduğunu, aklına böyle şeyler getirmemesi gerektiğini söylüyordu. Oysa içten içe kendisi de aynı şeyi düşünüyordu. Küçük kızları mezarda büyüyordu. Yaşasaydı beş yaşında olacaktı. Kızlarının oyun oynayan bir toz yığını olması onları ilgilendirmiyordu. Bir daha çocukları olmayacaktı. Onun için şimdi küçük kızlarının odasını Marie Anne'e göstermekten büyük bir mutluluk duyuyorlardı. Marie Anne her şeyi dikkatle ve şaşkınlıkla inceledi. Abartılı övgülerde bulunabileceğini hissediyor, ölen kızının odasını güzel döşediğini söylerse, kadının hoşuna gideceğini düşünüyordu. Duvar kâğıdının üzerinde kırmızı çilekler ve yapraklı beyaz zambaklar vardı. Jo-

hanna saçlarını örerken, küçük kızın kendini seyredebileceği aynalı küçük bir masa bile vardı. Her şey, sanki çocuk çoktan genç kız olmuş gibi hazırlanmıştı. Çocuğun giysileri hâlâ dolaptaydı. Hepsi pembeydi. Altta ayakbaları duruyordu. Koşması için hazır bekliyorlardı. Bazıları beyaz, bazıları lacivert deriydi. Üstte hasır şapkalar vardı. Yaz mevsimiydi. Johanna sıcaktan o kadar bunalmıştı ki, iş yapamıyordu. Akşam, uyumadan önce, bacaklarını uzatıp pencerenin yanında oturuyordu. Çimler bile terliyordu. Uzaktan sesler geliyordu. Sanki sesler de terliyordu. Gökyüzü renksizdi. Hava çok sıcak olduğu zaman gök mikroplu bir çarşafa benzerdi, Johanna da mikroplu çarşafta uğursuz işaretler görürdü. Ama neredeyse hemen uykusu gelir, ağır bir uykuya dalarlardı. Hayatından pek memnun değildi. Marie Anne, ona, erkeklerden hoşlanmadığı için mutsuz olduğunu söylüyordu. Johanna sadece diz çöküp saatlerce yerleri silmeyi seviyordu. Bir de uyumayı. Hâlâ güzeldi. Hayatta gerçekten sevdiği bir şey yoktu. Belki yanında çalıştığı insanları seviyordu, çünkü onlar hüzünlü insanlardı. Hüzünlü olduklarını gizlerlerdi. Sofrada onlara hizmet ettiği anlarda neşeli görünürlerdi. Üzgün değilmiş gibi yapmak için gülmek şart değil, diye düşünüyordu Johanna. Asla kaba bir şekilde gülmezlerdi. Gülme biçimleri eğiticiydi. Ama o, Johanna, gülünce bayağılaşırdı. Marie Anne'in kızı doğduğu zaman sevinçten kahkahalar atmıştı. Hastanede herkes duymuştu. Ama Johanna, bir kere aynı yatakta yatmış olsalar bile, Marie Anne'in kocası değildi. Johanna, Marie Anne'e bir evlat veremezdi. Belki de, her şey, Marie Anne'le Johanna birlikte bir yatakta yatınca olmuştu. O gece, sabaha karşı biraz dolaşmak için dışarı çıkmıştı. Dokuz ay sonra da Johanna hastanede gülmüştü. Aradan dokuz ay geçmişti. Aklınca kendini çocuğun babası olarak görüyordu. Marie Anne ona, "Çocuğu istemiyorum,

al götür onu buradan,” dediği zaman bebek kollarının arasındaydı, bir hemşire getirip koymuştu onu kucağına. Yalan mı söylesin, o anda çocuğa hem annelik hem de babalık yapmayı düşünmeye başlamıştı. “Bana ver, bebeği bana ver,” diye uzun süre ısrar etmişti. Şimdi patronları da ısrar ediyordu. Johanna, bu yarışı patronlarının kazanacağını anlıyordu. Zengin ve saygı gören bir çocuk olacaktı. Tıpkı ölen çocuğun olduğu gibi, onun da hizmetçisi olacaktı. Marie Anne çevresine bakındı ve odanın zevkine uygun olduğunu gördü. “Doğrusu,” dedi, “tam benim çocuğuma göre bir yer.” Bu arada bebeğinin uyuduğu penceresiz ve küçük odasını düşünüyordu. Ama kapısını açık bıraktığı zaman, mutfağın penceresinden azıcık gri bir ışık girebiliyordu. Johanna bebeğe karyola, iç çamaşlıklar, yani ne gerekiyorsa armağan etmişti. Johanna dükkânlara girip kızı için giysi arıyordu. “Birkaç gün önce anne oldum da...” diyodu. Tezgâhtarlar iltifatlarda bulunup onu kutluyorlardı. Her şeyin en kalitelisini alıp gururla, bütün gün bahçede budama işiyle uğraşan ve sövgüler yağdıran Marie Anne’in evine dönüyordu.

Johanna o sövgüleri duyunca Tanrı’dan korkuyordu. Bebeğe sarılıyor, onu Tanrı’dan gizliyordu. Johanna’nın patronları Marie Anne’i sık sık evlerine davet ettiler. Onu öğle yemeklerinde ağırladılar. Marie Anne oldukça hanım hanımcık davranıyordu. Evin hanımını, yemeği tabağına alırken inceliyor, sonra aynı onun gibi yapıyordu. Kadının kocasına nazik bir şekilde gülümsüyordu. Onlara, en kötü olayları gizleyerek, biraz hayatını anlattı. Johanna, Marie Anne’e gece elbiseleri de armağan etmişti. Güzel kesimli, siyah elbiselerdi bunlar. Bir gün kadının kocası, Marie Anne’e inci bir kolye armağan etti. Başka bir gün de, kadının kendisi pırlanta bir yüzük ve altın bir bilezik armağan etti. Ölen küçük kıza ait olabilecek eşyalardı bunlar. Ama artık, yaşayan ve evlatları olabilecek bir çocuğun

annesini süsleme zamanıydı. Çünkü Marie Anne, çocuğunu onlara verecek gibi görünüyordu. Bebek, avluda, arabasına atılan bir tekmeye ileri gidiyor, bir iple geri çekiliyordu. Çocuk, geleceğinin ne kadar parlak olabileceğini hayal bile edemezdi. Sakin bakışları, dayanılmaz bir şekilde boşluğa yönelmişti. Henüz çok erkendi. Öyle sanıyordu. İnsan o yaşta yazgısını düşünemez.

Aradan aylar geçti. Marie Anne her gün daha fazla mücevhere sahip oluyordu. Johanna artık, “Çocuğu bana ver,” demez olmuştu. Küçük çocuk patronlarının olacaktı. Patronlarının Marie Anne’e sarıldıklarını gördü. İkisinin de gözlerinden yaşlar akıyordu. Oyuncak odasına girdiler, üçü birden yere oturarak oyun oynamaya başladılar. Marie Anne, kadının kocasının sırtına oturdu, kadın da elinde, adeta bir savaş baltası gibi, oyuncak bir bebek tutmuş, gülüyordu. Johanna onlara içecek getirdi. Kutlama yaptılar. Perukları bardakların üzerine koydular. O gece oyuncaklar bir ölü kültü olmaktan çıkıp, tatlı bir şekilde parçalanacak, yok edilecek bebekler oldular. Onları giydirip soydular, evin hanımı da giysisini çıkardı. Mutlu olma oyunu oynadılar. Mutluluk keskin bir bıçak gibi yaralıyordu. Anlaşmayı perçinlemek için el sıkıştılar. Marie Anne bir zafer edasıyla baktı. Şeref sözü veriyordu. O sözü yüzlerine söyledi. Bir ilkbahar günüydü, geç olmuştu. Marie Anne fazla konuşmazdı, daha doğrusu hiçbir konuyu uzatmazdı. Ona göre sözün ve evrenin başlangıcında sövgü vardı. Marie Anne söz verdi: “Kızım sizin olacak.”

Gün ağarırken oyuncak at hâlâ sallanıyordu. Johanna daha günlerce sallandığını iddia etti. Hatta bebekler de durup onu izlemişlerdi.

Marie Anne eve dönünce küçük kızının yanına gitti. Uyuyordu. Uzun uzun baktı ona. Ertesi sabah çamurlu bahçeye çıkardı. Budayacak bir şey bulamadı. Bahçe ma-

kaslarını eline aldı. Onları kime yönelteceğini bilmiyordu. Küçük kızına baktı. Güzel bir yazgısı olmayacak. Onu o insanlara bırakmayacağım. Güzel bir evi olmayacak. O nefret ettiği küçük kız neden daha iyi bir yaşama sahip olmalıydı ki? Joanna'nın patronlarına bir mektup yazdı. "Fikir değiştirdim. Yaptığım bir şakaydı." Hoşça kalın. Evin hanımını beş dakika sonra kendini astı. Tıpkı oyuncak at gibi bedeni sallandı. Küçük kız büyüdü. Marie Anne ondan hep nefret etti. Dün kızıyla birlikte villanın önünden geçti ve ona her şeyi anlattı. O eve verilecekti. Kız şimdi on beş yaşında, sık sık o evin önünden geçiyor. Biraz aptal olduğu söyleniyor ama değil. Sadece yazgısına bakıyor. Daha doğrusu, yazgısının uğradığı yere bakıyor.

BİR EŞ

Onları iyi bir evlilikti. Karıkoca Ruegg'ler köyde yaşıyor, hayvancılıkla uğraşıyordu. Gretel sağduyulu bir kadındı. Evlenmeden önce, genç bir kızken, dünyayı biraz merak etmiş olabilirdi ama tüm ilgisi kısa zamanda sönüvermişti. Yıllar içinde bir daha hiçbir şeye ilgi duymamıştı. Onun için hayvanları her şeyden önemliydi. Sonra üç kız evladı oldu. Tam iki yıl arayla üç kez doğum yaptı. Saat gibi. Gretel, otuz beşinde, evlatlarıyla gurur duyan bir anneydi. Hayvanları doğuruyordu, kendisi de doğurmuştu. Ama hayvanlar hayata karşı ilgisiz yaşarken Gretel hayattan korkuyordu. İçine bir sıkıntı düşmüş, yakasını bırakmıyordu. Mutluluğu bozulmuştu. Kocasını, kızlarını beşikte gördüğü zaman güçlü ve iri elleriyle yüzünü örterek, "Bu bir lanet," diye bağırıyordu. Üçüncü kez de, "Bu bir lanet," diye bağırıyordu. Herkes, işçi delikanlılar, hayvanlar ve tüm köy onun sövgülerini duymuştu. Tıpkı eserek kuru çalılar taç şekline sokan uğursuz bir rüzgâr gibi, sövüp sayan adamın sesi Çekoslovakya sınırına kadar uzanmıştı. İşte o ses Otto Karl Ruegg'in sesiydi.

Doğa onun sövgülerine yanıt vermedi, ses ovaya yayıldı, sonra sustu. Hayvanlar bağırtıdan etkilenip kulaklarını oynattılar. Otto'nun babasının yanında da çalışmış yaşlı bir kadın hizmetçinin dudaklarında değil, gözlerinde

“Çiçeklerin sonu insanlardan farklı değildir, çürümekten kurtulamazlar.”

Susan Sontag'ın “harikulade, göz kamaştırıcı, yabancı” olarak nitelendirdiği Fleur Jaeggy, *Tanrı Korkusu*'nda okurun karşısına birbirinden tekinsiz yedi öyküyle çıkıyor. İnsanın kendinde görmek istemediği karanlık yanları soğuk ve hissiz labirentlerde, hayalle gerçek arasında ve “hoş ve tehlikeli” rüzgârlar eşliğinde ortaya çıkarken okur da kendi içinde, karanlıkta, rahatsız edici bir buluşmaya davet ediliyor.

Çağdaş Avrupa edebiyatının alışılmadık kalemi Fleur Jaeggy, insana ait kaygıları, korkuları, delilikleri, boşluk ve yalnızlık hissiyle tuhaf-
lıkları her zamanki ustalığıyla hissiz bir anlatıcının gözünden ele alıyor. Yaşamla ölüm, delilikle normallik, absürdlükle akla uygunluk arasındaki sınırlar daha önce hiç bu kadar belirsizleşmemiştir.

#italyanedebiyatı #delilik #yalnızlık #duygusuzluk #tekinsizlik

 can

 canyayinlari.com | | | canyayinlari

öykü

ISBN 978-975-07-6383-0

9 789750 763830